

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 25.7.2024 osoittamassaan kantelussa arvostellut Maahanmuuttoviraston menettelyä kansalaisuushakemuksensa käsittelyssä. Hän on todennut, että hakemuksen käsittely oli kantelun tekohetkellä kestänyt 23 kuukautta.

Kantelija on kertomansa mukaan kysynyt Maahanmuuttovirastolta hakemuksensa käsittelyaikataulua useaan otteeseen, ja arvioitu käsittelyaika on hakemuksen vireilläoloaikana noussut 27 kuukaudesta 30 kuukauteen. Hän on saanut Maahanmuuttovirastolta tiedon vain keskimääräisestä käsittelyajasta muttei käsittelyaika-arviota omasta hakemuksestaan.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 23.9.2024 antanut asiasta pyytämäni selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai

muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Maahanmuuttoviraston selvitys

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelija on jättänyt kansalaisuushakemuksensa ja tunnistautunut 22.8.2022.

Maahanmuuttoviraston mukaan kantelijalle on myönnetty ensimmäisen kerran oleskelulupa vuodeksi ajalle 2.9.2015–2.9.2016 opiskelun perusteella. Tämän jälkeen hän on hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua lokakuussa 2015. Kantelijalle on myönnetty turvapaikka neljäksi vuodeksi joulukuusta 2016 alkaen, jolloin hän on saanut pakolaisaseman. Kantelijalle on myönnetty pysyvä oleskelulupa joulukuussa 2020.

Maahanmuuttoviraston mukaan ulkomaalaisrekisteristä saatujen kirjausten mukaan kantelija on tiedustellut sähköpostitse hakemuksensa ensimmäiskäsittelyaikaa 14.2.2024. Kantelijalle on ilmoitettu kansalaisuushakemusten ruuhkautuneesta tilanteesta ja annettu käsittelyaika-arvioksi 28 kuukautta. Kantelijalle on seuraavan kerran annettu 2.5.2024 käsittelyaika-arvioksi 29 kuukautta sähköpostitse. Maahanmuuttovirasto on tämän ajankohdan jälkeen antanut uudeksi käsittelyaika-arvioksi 30 kuukautta 16.7.2024. Samassa viestissä kantelijalle on kerrottu, ettei jonopaikkaa voi tarkistaa Kamu-chatbotissa teknisten ongelmien vuoksi. Viimeisimmäksi käsittelyaika-arvioksi on ilmoitettu 30 kuukautta 2.9.2024

Maahanmuuttovirasto on kertonut käyttävänsä sisäisessä työnjaossaan kansalaisuushakemusten lajittelussa niin sanottua korirakennetta. Korirakenteen avulla edistetään hakijoiden yhdenvertaista kohtelua, kun samantyyppiset hakemukset ohjautuvat samoihin koreihin. Käsittelyaika on siten lähtökohtaisesti vastaava kuin muissa samankaltaisissa tilanteissa.

Asioiden lajitteluun mainittuihin koreihin vaikuttaa muun muassa se, kuinka vaativaa selvitystyötä ja harkintaa kunkin hakemuksen oletetaan vaativan. Selkeimmissä tapauksissa automaattia voidaan hyödyntää enemmän ja käsittelyajat ovat nopeampia. Tarkempaa selvittelyä vaativia hakemuksia ohjataan tarkempaa selvittelyä vaativiin koreihin, joiden käsittelyaika on luonnollisesti pidempi, koska käsittelytyössä vaaditaan enemmän manuaalista työtä sekä lisäselvityksiä.

Kantelijan kansalaisuushakemus on Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan ohjautunut enemmän selvittelyä vaativien hakemuksen koriin, koska kantelija on tullut maahan turvapaikanhakijana ja hänen henkilöllisyytensä on pitänyt tutkia manuaalisesti.

Kyseistä hakemustyyppiä käsittelevän osaston selvityksen mukaan asiakkaan tiedustellessa käsittelyaikaa annetaan yleisarvio kyseessä olevan hakemustyyppin eli vastaavien hakemusten perusteella. Myös kun hakemus otetaan käsittelyyn, käsittelyn aika voi vaihdella. Kantelijan hakemuksen käsittelyaika-arvio vastaa muiden samantyyppisten hakemusten tämänhetkistä arviota käsittelyajasta. Kantelijalle annetut aika-arviot ovat perustuneen parhaaseen kulloinkin käytettävissä olleeseen tietoon. Tilanteen muuttuessa myös arviota on jouduttu muuttamaan. Viimeisimmän arvion mukainen aika ei ole vielä ylittynyt, mutta tämän hetkisen tiedon valossa myös sen toteutuminen on epävarmaa.

Maahanmuuttovirasto on edelleen todennut, että kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat pidentyneet vuodesta 2021 alkaen. Käsittelyaikoja on pidentänyt erityisesti hakemusmäärän merkittävä kasvu. Lisäksi muutos hakijaprofiilissa on pidentänyt varsinkin tarkempaa selvittämistä vaativien hakemusten käsittelyaikoja, sillä kyseisten hakemusten suhteellinen osuus on kasvanut. Maahanmuuttovirasto ei ole saanut nopeutettua käsittelyä niin, että se näkyisi ainakaan käsittelyaikoja lyhentävästi. Myös kesälomakausi on osaltaan vaikuttanut siihen, etteivät käsittelyajat ole viimeisimpinä kuukausina lyhentyneet.

Arviointi

Viranomaisen on vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin. Sekä kantelijan että Maahanmuuttoviraston mukaan virasto on vastannut kantelijan tiedusteluihin ja antanut pyynnöstä käsittelyaika-arvioita. Käsittelyaika-arviot ovat muuttuneet, koska ne on annettu aina sen hetkisen tilanteen mukaisesti arvioiden, eikä niiden paikkansapitävyyttä voida taata. Siinä vaiheessa, kun Maahanmuuttovirasto ei ole aloittanut kantelijan hakemuksen käsittelyä, se ei ole voinut antaa vielä yksilöllistä käsittelyaika-arviota. Arvio voi yleensä perustua kyseessä olevan asiaryhmän keskimääräisiin käsittelyaikoihin.

Minulla ei ole huomautettavaa Maahanmuuttoviraston menettelyyn tältä osin.

Käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelussa tarkoitetun kansalaisuushakemuksen käsittely on kestänyt selvityksen antamishetkellä jo kaksi vuotta ja kuukauden. Pidän käsittelyaikaa jo lähtökohtaisesti hakijan kannalta kohtuuttoman pitkänä.

Maahanmuuttoviraston selvityksestä ei käy ilmi, että kantelijan hakemuksen käsittelyä olisi vielä edes aloitettu. Arvioin asiasta käytettävissäni olevan selvityksen perusteella, että hakemuksen käsittelyn aloittaminen on viivästynyt ja viivästyminen johtuu Maahanmuuttoviraston menettelystä.

Maahanmuuttovirasto on selvityksessään vedonnut muun ohella viraston yleisesti ruuhkautuneeseen työtilanteeseen. Resurssivajetta ei ole laillisuusvalvonnassa lähtökohtaisesti pidetty laillisesti hyväksyttävänä syynä hakemusten käsittelyn viivästymiseen. Viranomaisen tulee tehokkaalla työnjohdolla, työnteon organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämisellä sekä muilla käytettävissään olevilla työnkulkua kohentavilla keinoilla vaikuttaa omaan toimintaansa niin, että lakia kyetään noudattamaan ja asiat saadaan käsiteltyä ilman aiheetonta viivytystä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittely Maahanmuuttovirastossa on aiheettomasti viivästynyt ja asian käsittelyaika on hänen kannaltaan kohtuuttoman pitkä.

Olen jo päätöksissäni 28.5.2024 ([dnro OKV/945/10/2023](#)) ja 3.6.2024 ([dnro OKV/1399/10/2023](#)) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä asioissa, joissa käsittely oli kestänyt ensimmäisessä runsaat viisi ja puoli vuotta ja toisessa asiassa noin kolme vuotta ja viisi kuukautta, ja vielä päätöksessäni 2.7.2024 ([dnro OKV/819/10/2024](#)) kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota kansalaisuushakemusten viivytyksettömään käsittelyyn asiassa, jossa hakemuksen käsittely oli kestänyt noin kaksi vuotta ja neljä kuukautta.

Apulaisoikeuskansleri on jo kerrottua ennen 2.4.2024 niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipymistä koskeneessa päätöksessään ([dnro OKV/2474/10/2023](#)) kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskevan säännöksen noudattamiseen ja pyytänyt sitä ilmoittamaan viimeistään 20.9.2024, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston asiassa antamassa selvityksessä mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu. Maahanmuuttovirasto on toimittanut pyydetyn selvityksen 13.8.2024.

Asia ei Maahanmuuttovirastolle kerrotuin tavoin kansalaisuushakemusten viipymisestä viime aikoina jo annetut useat laillisuusvalvonnalliset seuraamukset huomioon ottaen anna aiheita

muihin toimenpiteisiin kuin että saatan Maahanmuuttoviraston tietoon edellä esittämäni käsitykseni kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyn viivästymisestä ja pyydän Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan, kun kantelijan hakemus on ratkaistu.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm